

**Inställning till Svenska
Kyrkan
i relation till Estonia-
katastrofen**

Dokument nummer 124475

1994-12-07

Kerstin Lundin

SIFO AB
Box 70408
107 25 STOCKHOLM

Telefon: 08-698 98 00
Telefax: 08-698 09 33

Förord

Denna rapport innehåller huvudresultaten av en intervjuundersökning som SIFO gjort på uppdrag av Svenska kyrkans Forskningssekretariat i Uppsala Estonia-gruppen. Kontaktperson har varit Jörgen Straarup. SIFO har också haft kontakt med Göran Gustafsson på Teologiska institutionen vid Lunds universitet. SIFOs undersökningsledare har varit Kerstin Lundin, fältarbetschef för projektet var Magnus Jeppsson.

Undersökningen gjordes under en tvåveckorsperiod cirka två månader efter Estonias förlisning. Den avslutades torsdagen 24 november, veckan före första advent. Efter Estonias förlisning gjordes en mängd insatser från olika organisationer för att hjälpa och bistå i den svåra situationen. Nu ville Svenska kyrkan göra en mätning för att se vilken attityd allmänheten har till Svenska kyrkan efter dess insatser med anledning av färjekatastrofen.

I första helgen i advent genomfördes en sorg högtid ute till havs vid katastrofplatsen där representanter från Estland, Finland och Sverige deltog.

Undersökningen har ej gjorts för publicering. Om publicering ändå övervägs skall SIFOs publiceringsregler gälla. Se sid 16.

OM UNDERSÖKNINGEN - METODBESKRIVNING

Undersökningen gjordes inom ramen för SIFOs Dagsbussundersökning. Totalt gjordes 2.002 telefonintervjuer med personer 15 år och äldre i hela landet under perioden 14 - 17 nov och 21 - 24 nov 1994.

"Dagsbussen" började våren 1985 och är SIFO's rutin för riksomfattande datainsamling per telefon. 250 personer intervjuas per dag minst fyra gånger per månad. Resultaten från flera undersökningar kan läggas ihop till ett större urval. Vid behov eller önskemål kan antalet intervjuer per kväll överstiga 250.

Undersökningspopulation

I dagsbussen utgörs populationen av svensktalande personer bosatta i Sverige, som är 15 år eller äldre.

Populationen är den grupp individer som ett undersökningsresultat kan generaliseras till.

Urvalsram

Som urvalsram används senaste utgåvan av telefonkatalogens förteckning över telefonnummer. De 28 katalogdelarna kan relativt väl inordnas i den offentliga statistikkens 70 A-regioner (arbetsmarknadsregioner). Via Folk- och Bostadsräknings-data (FoB-data) erhålles data om antal hushåll inom resp. A-region. Hushåll utan telefon innefattas ej i urvalet. I Sverige torde dock detta inte leda till några problem i form av missvisande resultat eftersom telefontäckningen är mycket hög i Sverige. Hemliga telefonnummer uppfångas genom urvalsförfarandet, se nedan.

Urvalsmetod

Urvalet är slumpmässigt i alla steg, riksomfattande och representativt för hela riket.

Den urvalsmetod som används är ett tvåstegs klusterurval, där man i första steget erhåller ett hushåll. I det andra steget väljs en hushållsmedlem inom varje hushåll.

Steg 1 I det första steget erhåller man ett urval med hjälp av SIFO's urvalsprogram för telefonundersökningar (KATURV). Programmet förutsätter specifikation av hur många urvalsenheter som skall väljas ut.

Hur många urvalsenheter som skall väljas ur resp. katalogdel bestäms av katalogdelens andel av rikets samtliga hushåll enligt FoB-data (Om exempelvis 250 personer

skall intervjuas och en katalogdel har 10 procent av rikets hushåll, så skall 25 urvalsenheter väljas ut). Metoden ger alltså som avsett, slumpvalsvariationer i antal per riktnummer, men inte i antal urvalsenheter per A-region.

Programmet väljer slumpmässigt ut urvalsenheter genom att ange en katalogdel, sidnummer, spaltnummer och radnummer.

Respektive urvalsenhet hämtas ur katalogerna. Visar det sig att en urvalsenhet är ett företag eller en myndighet, ersätts den av närmast följande nummer i katalogen. För varje accepterat telefonnummer genereras nio nya genom att 1, 2 ..... resp. 9 adderas till slutsiffran. Genom denna metod uppfångas även hemliga nummer.

De dragna numren förvaras i 250 buntar med 10 på varandra följande nummer i varje bunt. I varje undersökningsomgång väljs det första numret i buntan ut för en intervju. Svarar ingen på det numret, leder det till ett företag eller myndighet eller hänvisningston, så dras nästa nummer i buntan. Detta återupprepas så att svar från ett hushåll erhålles. Abonnenter som ej svarar ligger kvar i buntan, medan företag och hänvisning tas bort. Tar buntan slut väljs en ny "reservbunt" från samma riktnummerområde.

Svårkontaktade

Om en intervju av någon anledning inte kan genomföras under samma kväll, bokas numret om för att på nytt ringas upp en annan veckodag, i påföljande veckas dagsbuss. Ett telefonnummer roteras 4 gånger innan det slutligen tas bort ur urvalet om intervju fortfarande inte erhållits.

Steg 2 Då intervjuaren får kontakt med ett hushåll, tar han reda på antalet hushållsmedlemmar över 15 år och skriver upp dem i åldersordning från den äldsta till den yngsta. På varje rad där hushållsmedlemmarna skrivs, finns ett slumpstal, vilket avgör vilken person som skall intervjuas. Den hushållsmedlem, som har högsta slumpstal väljs i första hand ut till intervju. I drygt 80 procent av fallen blir intervjupersonen utvald enligt denna rutin.

Är hushållsmedlem med högsta slumpstal inte hemma, ersätts han eller hon genom att i första hand yngste hemmavarande man tillfrågas, därefter söks yngsta kvinna och därefter annan hushållsmedlem.

Skälet till detta förfarande är att män är mer svåranskräffbara än kvinnor och yngre mer svåranskräffbara än äldre. Procentsatserna bygger på empiriska studier som SIFO genomfört.

Bortfall

SIFO respekterar alltid de utvaldas integritet. Alla har rätt att vägra medverka i en intervju eller att vägra svara på enstaka frågor.

Bortfallet kan indelas i institutionella och icke-institutionella orsaker. Exempel på icke-institutionella orsaker är då intervjupersonen är sjuk, senil eller utvecklingsstörd medan vägrare har institutionella orsaker. Andelen vägrare beror exempelvis på hur stora ansträngningar institutet lägger ned på att få en intervju med utvald intervjuperson.

Eftersom Dagsbussen bygger på ett substitutionsförfarande, dvs intervjuaren tar ett nytt telefonnummer när det inte blir svar eller kontakt med någon som inte skall räknas som möjlig intervjuperson, registreras inte bortfallet annat än i de fall där det blir fråga om en direkt vägran. Antalet beställda intervjuer är således alltid garanterade.

I en typisk Dagsbuss utgår 25 procent ur urvalspopulationen på grund av att telefonnumret går till företag eller hänvisning. Vidare borträknas kontaktförsök där telefonnumret leder till icke-svensktalande personer, döva personer, senila eller utvecklingsstörda personer.

Andelen vägrare i en Dagsbuss är ca 23 procent, av vilka 6 procent vägrar på grund av tidsbrist. Övriga 17 procent anger andra orsaker, exempelvis integritetsskäl.

En Dagsbuss tar i genomsnitt ca 15 minuter. Då intervjupersonen alltid informeras om hur lång tid intervjun tar, reduceras bortfallet jämfört med en undersökning som kräver längre intervjutid.

Intervjuare

Samtliga intervjuer i Dagsbussen utförs från SIFO's telefoncentral i Ronneby.

I en Dagsbuss ingår ett stort antal intervjuare som regelbundet arbetar för SIFO. Telefonintervjuarna, som är minst 18 år, har alla genomgått ett utbildningsprogram innan de intervjuar i en Dagsbuss.

Kontroll

Via återuppringning kontrolleras intervjuarens arbete vid stickprovskontroller på ca 10 procent av materialet. Vid kontrollen uppmärksammas bl a intervjuarens uppträdande, att hushållsdata stämmer, att frågeformuläret använts korrekt etc.

Frågeformulär

Dagsbussen är en undersökning av omnibusstyp, vilket innebär att flera uppdragsgivare delar på utrymmet i frågeformuläret. Frågeformuläret utarbetas av SIFO i samråd med de olika uppdragsgivarna. Samtliga frågor behandlas helt konfidentiellt. Resultaten redovisas endast till respektive uppdragsgivare.

Intervjuarna får sina frågor på bildskärm och svaren registreras direkt till datorn via ett tangentbord. Följdfrågor kommer upp endast om de är motiverade av tidigare svar. Svarsalternativen kan rotera slumpmässigt vid tillfällena där så är önskvärt: exempelvis läses politiska partier upp i olika ordning från intervju till intervju, varigenom man undviker att något parti gynnas av att nämnas först eller sist.

Poststratifiering

Före tabellproduktion genomförs en s.k. poststratifiering (vägning). Den utjämnar fluktuationer i urvalet och reducerar i någon mån risken för snedvridning av resultaten med hänsyn till att samtliga utlottade ej besvarat frågorna.

I urvalet uppdelas de genomförda intervjuerna på celler bildade av kombinationer av kön och ålder, yrkesstatus samt antal personer i hushållet.

Varje sådan cell jämförs med motsvarande cell i ett idealurval - avvikelser justeras med hjälp av vikter. I tabellernas bastalsrader redovisas antalet intervjuer både före och efter vägning. Procenttalen är alltid vägda.

Tabelluppbyggnad

Tabellrapporten består av dataskrivna tabeller. Analysen har skett med SIFO's flexibla korssorteringsprogram Diana.

Tabeller betecknade "procent vertikalt" (anges i övre högra hörnet) innehåller procentberäkning kolumnvis. Sifferraden "vägt bastal" visar de siffror på vilka de procenttal som därunder är baserade. I vissa fall ändras bastalen för procentberäkningarna mitt i tabellsidan. Då har en ny basrad, betecknad "vägt bastal", inlagts och de efterföljande procenttalen är baserade på dessa bastal. Tabeller betecknade "procent horisontellt" innehåller procentberäkningar radvis. Siffer-kolumnen längst till vänster innehåller då bastalen på vilka procenttalen till höger därom är beräknade.

Bastal för procentberäkning anges alltid i absoluta tal.

Tabeller betecknade "absoluta tal" visar antalet enheter i varje cell.

Tabeller betecknade "uppräknade tal" innehåller värde som räknats upp till undersökningspopulationens storlek.

Ibland kan smärre avvikelser uppstå vid avrundningar i datamaskinens procentberäkning och vägning. Om flera svar tillåtits i en fråga, dvs att respondenten fått avge mer än ett svar, summerar inte de olika svarsalternativens delsummer nödvändigtvis till 100%.

Frågans formulering anges till vänster på tabellsidan. Av utrymmesskäl kan frågeformuleringen eller svarsalternativens lydelse ha förkortats i tabellen. Studera därför alltid den exakta formuleringen i frågeformuläret.

Appendix A. Publiceringsregler

- Rapporten, som innehåller resultat från en undersökning utförd av SIFO på klientens uppdrag, är klientens egendom. Copyrighten tillfaller SIFO om ej annat överenskommets.
- Om annat ej skriftligen överenskommit, förblir frågeformulär, databärare, och annat material till samtliga undersökningar SIFOs egendom.
- SIFO skall ge sitt skriftliga samtycke till publicering av undersökningsresultat till allmänheten. Samtycke lämnas rutinmässigt om ej särskilda motskäl finns. I SIFOs intresse ligger att förhindra felaktigheter i faktaredovisningen och missledande tolkningar av undersökningsresultaten. Om en klient publicerar missvisande siffror eller gör ett missvisande urval av undersökningsresultat, förbehåller sig SIFO rätten att publicera korrekta och kompletterande delar av samma undersökning för att uppmuntra en mer rättvisande och avvägd tolkning.
- Följande information skall alltid medtas i all publicering till allmänheten:
  - frågornas exakta lydelse
  - den intervjuform som använts i undersökningen, t ex besök i hemmet, telefon, post
  - undersökningspopulation, t ex intervjupersonernas ålder
  - antal intervjupersoner
  - tiden för fältarbetet
  - urvalsmetod om annan metod använts än en som är slumpmässig i alla steg.
- Undersökningsresultat, som publiceras till allmänheten skall normalt ej vara baserade på mindre än 1.000 intervjuer.
- När en klient publicerar resultat från en SIFO-undersökning, skall den information som ges i första hand gälla klientens egna produkter och/eller tjänster. Information om undersökningsresultatet rörande konkurrenters produkter och tjänster kan innefattas, men skall komma i andra hand vid presentationen.
- Undantag och variationer i dessa regler tillåts då särskilda skäl föreligger och beviljas av SIFOs direktion. För att gälla skall sådana undantag och ändringar lämnas skriftligen.

